

# TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ BÜLTENİ

Cilt : XIII

Sayı : 3 - 4

## HÜRRİYET MEYDANI ve YABANCI KÜTÜPHANELER

Doçent Dr. Osman Ersoy

Başkent Ankara'nın en işlek ve belki de okur-yazar oranı bakımından en ileri bir bölgesi olan Yenışehirde bir Hürriyet Meydanı vardır. Bu meydana Ziya Gökalp Caddesi boyunca yürürseniz, sol kolda (15 numaralı bina) Fransız Kültür Merkezinin Kütüphanesine varırsınız. Bundan biraz ileride, İngiliz Kültür Heyetinin (25 numaralı bina) Kütüphanesi vardır. Hürriyet Meydanından Gazi Mustafa Kemal Bulvarı boyunca yürür, sağa İzmir Caddesine girerseniz (37 numaralı bina) Alman Kütüphanesine ulaşırsınız. Hürriyet Meydanından Gazi Mustafa Kemal Bulvarı boyunca yürürken sola Müdafaa Caddesine dönerseniz, sağ tarafta (6 numaralı bina) Amerikan Kütüphanesini görürsünüz.

Hürriyet Meydanını çevreleyen bu kütüphanelerden herhangi birisine yine Hürriyet Meydanından birkaç dakika içinde gidebilirsiniz. Dillerini biliyorsanız, adı geçen ülkelerle ilgili kitap ve periyodikleri, kendi kütüphanelerinde okuyabilirsiniz; kütüphanelerin üyesi iseniz, istediğiniz eseri evinize ödünç olarak alabilirsiniz. Kütüphanelerine yer seçmekte gösterdikleri becerikliliği, bu ülkeler, milletlerinin elçiliğini yapacak kitapları kütüphaneleri için organize etmekte de göstermişlerdir. Adı geçen kütüphanelerde, ilgili oldukları milletlerin kültürü, tekniği, edebiyatı ve her türlü yaşantılarını veren eserleri bulabilirsiniz. Kısacası, Fransa, İngiltere, Almanya ve Amerikaya gitmeden bu ülkeleri ve milletleri Başkentimizdeki kütüphanelerinde tanıyabilirsiniz.

Türkiyede daha önceleri kurulmuş ve çalışmaları bugüne kadar süregelen, Alman, Fransız, İngiliz ve Hollanda Arkeoloji Enstitüleri ve bunların kütüphaneleri de vardır. Amaçları ilmi çalışmalarını desteklemek olan bu kütüphanelerden ve yine amaçları devletlerinin bir bakıma misyonerliğini yapmak olan daha yukarıda söz konusu ettiğimiz kütüphanelerden aydınlarımızın ne kadar çok yararlandığını biliyoruz. Bütün dünyada kitapların, özellikle ilmi eserlerin, kan pahasına olduğu bir sırada adı geçen kütüphanelerin kültür hayatımızda ne önemli boşlukları doldurduğunu yadsıyacak değiliz. Hatta biz, ülkemizde kurulmuş olan bu yabancı kütüphanelerin benzerlerini onların memleketlerinde, başkentlerinde kurabilmenin özlemini de çekmiyoruz. Asıl özlemini çektiğimiz şey, Hürriyet Meydanını çev-

releyen yabancı kütüphaneler arasında, Başkent Ankaranın bu en işlek ve en aydın çevresinde halka açık, evlere ödünç kitap veren bir halk kütüphanemizin bulunmayışdır. Bu özlem, yazımızın hazırlanmasının nedeni olmuştur.

Hürriyet Meydanında ya da çevresinde halka açık bir kütüphane olmayışın-  
Jan yakınmamız, haklı olarak aklımıza şu soruyu getirebilir: «Türkiyenin en büyük kütüphanesi olan Millî Kütüphane'de adı geçen meydana yakındır. Halkın kütüphane hizmetlerini bu kütüphanenin aracılığı ile versek olmaz mı?» Böyle bir soruya, evet ve hayır diye iki şekilde karşılık verebiliriz. Vereceğimiz karşılık ne olursa olsun, bu yoldan Hürriyet Meydanı ve çevresi yeterli bir kütüphane hizmetine kavuşamayacaktır. Çünkü, Millî Kütüphanenin amaçları bellidir. Esasen yeteri kadar yüklü bulunan bir kütüphaneyi yeni bir görevle daha karşı karşıya bırakmış olacağız. Ülkemizde yayınlanmış bütün eserleri, Türkiye hakkında dışarda yazılmış kitapları toplamak; millî bibliyografyaları hazırlamak; devlet personeline ve araştırma yapanlara hizmet ve nihayet yurdumuzdaki diğer kütüphanelere önderlik etmek gibi görevleri bir çok imkânsızlıklar içinde gerçekleştirmeye çalışan bu kütüphaneye yeni bir sorumluluk yüklemek, gerçekten haksızlık olur. Esasen, Millî Kütüphane de Ankaranın bir çok semtlerinde açtığı ödünç kitap verme servislerini, amaçlarına uygun olmadığı için, Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne devretmektedir. Bütün bunlardan ötürü, Millî Kütüphanenin halka hizmet vermesine «hayır» demek zorunda kalıyor ve okur-yazar oranı en yüksek olan Hürriyet Meydanı ve çevresini halk kütüphanesinden bir süre daha yoksun bırakmış oluyoruz.

Millî Kütüphane ve Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne bağlı bütün kütüphanelerin büyük yokluklar içinde çalıştıkları bir gerçektir. Eğitim kurumlarımızın ve diğer kurumların en büyük dayanağı olan kütüphanelere henüz yeteri kadar önem verilmemektedir. Kütüphane hizmetleri küçümsenmekte, bunların ödenekleri kısılmakta ve bu konuda gerekli yatırımlar yapılmamaktadır. Halkın üniversiteleri sayılan halk kütüphanelerinin böylece arka plâna bırakılması, bütün kütüphane yöneticilerinin halka hizmet yolundaki, emek ve çabalarını boşa çıkarmaktadır. Bütün bunların bir sonucu olarak, Başkent'in İl Halk Kütüphanesi, yıllar yılı Kedi Sevenler Sokağında yer altında kalmış; Millî Kütüphane ise, kulüpten bozma binasında hizmetini sürdürmüştür. Sokaktaki adam, köylü veya kentli, sorunlarını çözümlenecek halk kütüphanelerinden yoksun, tabir caizse, «kendi yağı ile kavrulmaya» bırakılmıştır. Koca Başkent'in, Hürriyet Meydanı ve çevresinde bir parça dil bilen insanlar da, dört büyük devletin dört büyük kütüphanesinden yararlanmakla yetinmişlerdir.

Devlet Plânlama Dairesinin «fırsat eşitliği ve sosyal adalet» ilkelerine bel bağlayarak, Türkiyenin her yanında, halka hizmet veren, halkın ayağına giden kütüphaneleri kurulmuş görmekten ancak kıvanç duyarız. Gerçekten toplumumuza kütüphaneler, okullar, hastahaneler, mabetler kadar yararlıdır. Başkent'in Hürriyet Meydanı ve çevresinde topluma verilmesi gerekli hizmetler aksamadan yürütülmektedir. Bu çevrede, yollar düzgün, okul ve hastahane hizmetleri yeterlidir. Aşağı yukarı kamu yararına olan bütün hizmetlerden çevre yararlanmaktadır. Bu çevrenin tek ve belki de en büyük eksigi, halk kütüphanesi hizmetlerinden yoksun oluşudur. Hiçbir sorumlu bizi, amaçları değişik ve halka göre kurulmamış, üstelik dilini bilmediğimiz bu yabancı kütüphanelere, Türkiyede «fırsat eşitliği ve sosyal adalet» gerçekleşinceye kadar, devama mecbur edemez. Çünkü, plânlamadan

sorumlu olanlar, en az bizim kadar, bu yabancı kütüphanelerin halkımızın, sokak-taki adamın sorunlarına göre düzenlenmediğini bilirler.

Ankara İl Halk Kütüphanesini, şimdiki yerinden kurtarmak ve Cebeci Pazarı yanında yeni bir halk kütüphanesi kurmak konusunda Kütüphaneler Genel Müdürlüğünün elde ettiği başarı gerçekten sevinilmeye değer bir olaydır. Kütüphanenin temelini 1965 Mayıs ayı içinde atılacağını da öğrenmiş olmaktan kıvanç duyduğumuzu burada belirtmek isteriz. Ancak, bu kütüphane yapılıncaya kadar, Hürriyet Meydanı ve çevresinin halk kütüphanesi hizmetlerinden yararlanabilmesi için, tez elden alınması gerekli bazı tedbirleri, bu kısa yazımızın sonucu olarak, sıralamak istiyoruz.

1. Hürriyet Meydanının çevresinde bu kadar çok yabancı kütüphane varken, bir halk kütüphanemizin bulunmasının semti yabancı kültür tekelinden kurtaracağına inandığım için, Yenışehirde yapılmakta olan yapılardan birinin birinci katının halk kütüphanesi hizmetlerine verilmesini uygun bulurum. Hürriyet Meydanının çevresinde bir çok yeni binalar yapılmakta, hatta bunlardan bazıları bitmiş durumdadır. Bu yapılarda devletin, belediyenin veya yarı resmî devlet kurumlarının ortaklığı vardır. Başka milletler ta bizim Başkentimizin en güzel ve en çok aydını olan bir yerine kütüphaneler kurarken, bizim de devlet, millet, belediye ve özel kişiler olarak, Hürriyet Meydanına bir halk kütüphanesi açmaya gücümüzün yeteceğini sanıyorum.

2. Milli Eğitim Bakanlığı ve Köy İşleri Bakanlığı arasında bir işbirliği ve koordinasyona gidilerek, geçici de olsa, çevre halk kütüphanesi hizmetlerinden yararlandırabilir. Kütüphaneler Genel Müdürlüğü halkın yararına olacak eserleri seçip, Köy İşleri Bakanlığının Ziya Gökalp Caddesindeki (35 numaralı binanın birinci katı) kütüphanesine gönderdiği takdirde, çevreye halk kütüphanesi hizmeti verilebilir. Bu kütüphane yeni açılmış olup, personel ve malzeme bakımından, böyle bir hizmeti yürütebilecek niteliktedir.

Politik ve ekonomik özgürlüğümüze çok düşkün bir millet olarak gelişmelerimizi sürdürürken, kültür özgürlüğünün de kütüphanelerimiz yoluyla gerçekleşeceğine inanmak ve kamu yararına olan bütün sorunlarda kurumlar arasındaki işbirliğini ön plâna almak zorundayız.